

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

2014 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

Kalbėjimas

(mokinio sąsiuvinis)

2014 m. balandžio 24 d.

PAAIŠKINIMAI

- Kalbėjimo užduočių komplektą, skirtą 30 mokinių arba vienai vertinimo grupei, sudaro: 2 sąsiuviniai mokiniams (vienas iš jų skiriamas ruošti, kitas – atsakinėti; šie sąsiuviniai turi būti perkirpti nurodytoje vietoje) ir 2 sąsiuviniai mokytojui ir vertintojui. Su jų turiniu mokytojas bei vertintojas susipažįsta iki pasiekimų patikrinimo pradžios.
- Ruošimosi patalpoje mokinys išsitraukia bilietą (lapą su kalbėjimo užduotimi) ir 20 minučių ruošiasi atsakinėti. Po 10 minučių kviečiamas ruošti kitas mokinys (žr. lietuvių kalbos (valstybinės) (žodžiu) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo vykdymo instrukciją), kuris išsitraukia bilietą iš likusiųjų. Baigęs ruošti, mokinys palieka savo bilietą ruošimosi patalpoje. Pasiekimų patikrinimo patalpoje, pasakęs mokytojui bilieto numerį, mokinys gauna to paties numerio bilietą.
- Mokinys apie perskaitytą tekstą turėtų kalbėti maždaug 5 minutes. Mokytojas neturi trukdyti mokiniui atsakinėti ir tik tuo atveju, kai mokinys kalba pernelyg ilgai, gali atsakinėjimą nutraukti. Baigęs pasakoti mokinys dar apie 5 minutes atsakinėja į mokytojo klausimus.
- Mokinio kalbėjimas vertinamas vadovaujantis lietuvių kalbos (valstybinės) pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo kalbėjimo vertinimo lentele. Vertintojas įvertinimą užrašo kalbėjimo vertinimo lape, kurio forma skelbiama duomenų perdavimo sistemoje KELTAS.

Linkime sėkmės!

1 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

TINKAMAS PAVYZDYS – GERIAUSIAS VAIKŲ UGDYMAS

Apie Lietuvės partizanus, kurie daugiau nei dešimtmetį didvyriškai priešinosi sovietinei okupacijai, mokiniai daugiausia sužino mokykloje per istorijos pamokas. Tačiau ar to pakanka? Juk partizanų pasiaukojimas ir Tėvynės meilė – neprilygstamas pavyzdys jaunajai kartai.

Prieš keturiolika metų keli bičiuliai, vasarodami Dzūkijoje ir iš vietinių gyventojų dažnai girdėdami pasakojimus apie legendinius partizanų žygdarbius, nutarė šią dvasią perduoti savo ir draugų vaikams. Ir graži idėja buvo įgyvendinta.

Draugai suorganizavo kelių dienų stovyklėlę Trakiškiuose, prie Ūlės upės, ir ten, pasiremami savo patirtimi, mokė vaikus savarankiškumo, kariškos drausmės, vyriškumo. Palapinės, laužas, rytinė mankšta vaikams buvo įsimintinas nuotykis, o tėvams – jaunų dienų prisiminimas ir gražios organizacijos užuomazga. Pavykus pirmajai stovyklėlei, kitamet buvo įregistruota oficiali organizacija – taip susikūrė visuomeninė organizacija „Vanagas“, pasivadinsi partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago garbei. Buvo sukurta vėliava, skandutė. Organizacijos tikslas – ugdyti patriotišką, savo Tėvynės istoriją pažįstantį ir gerbiantį jaunimą. Pagrindinis vaikų ugdymas vyko vasaros stovyklose. Sklindant žiniai apie prasmingai leidžiamas mokinių atostogas, daugėjo tėvų, norinčių išleisti savo vaikus į „Vanago“ stovyklą.

Nuolatiniai organizacijos nariai dalyvauja ne tik stovykloje, bet ir kitose veiklose ištisus metus: rengia ir patys dalyvauja įvairiose valstybinėse šventėse, žygiuose, kitų patriotinių organizacijų veikloje. „Domėdamiesi Lietuvės partizaniniu karu, vykusiu 1944–1953 metais, pagal galimybes stengiamės lankytis renginiuose, skirtuose partizanams prisiminti. Mūsų vėliava yra plevėsavusi Minaičiuose, Ariogaloje, Lietuvės tremtinių, politinių kalinių ir Laisvės kovotojų sąskrydyje „Su Lietuva širdy“, Vasario 16-osios išvakarių šventėse Krūonio miestelyje (Kaišiadorių r.), pagerbiant Sausio 13-osios aukas bėgimo maratone Vilniuje bei kituose įdomiuose ir prasminguose renginiuose, – pasakoja organizacijos „Vanagas“ direktorius Žilvinas Janulevičius.

Šiandieninis organizacijos branduolys – suaugę, jau studentais tapę pirmieji stovyklautojai, einantys tėvų pėdomis ir siekiantys savo žinias perduoti jaunesniesiems. Tai jauni, aktyvūs, savo šalį mylintys ir gerbiantys jaunuoliai. Nuolatinė „vanagų“ yra apie dešimt, didžioji dalis narių gyvena sostinėje, tačiau būstinė įkurta Dzūkijos miškuose, kur vyksta vasaros stovyklos. Veikti jos pradeda liepos 6-ąją, kai Lietuvoje minima Valstybės (Lietuvės Karaliaus Mindaugo karūnavimo) diena. Į „Vanago“ stovyklą susirenka apie 20–30 vaikų, jie pratinami prie kariškos tvarkos, mokomi susidraugauti su gamta, supažindinami su Lietuvės istorija. Kiekvienas stovyklautojas turi susigalvoti partizanišką, lietuvišką slapyvardį, kuriuo yra vadinamas visas dešimt dienų. Poilsis Dzūkijos miškuose prabėga akimirksniu – vaikams skaitomos paskaitos istorijos, karinės taktikos temomis, einama į žygius, sportuojama. Visai veiklai vadovauja „jaunieji vanagai“, šių stovyklų pionieriai ir senbuviai. Niekur nedingo ir organizacijos įkūrėjai tėvai – jie imasi administracinių reikalų, o kad dar turi jėgų, parodo susitikę su stovyklautojais futbolo ar tinklinio aikštelėje.

Organizacijos įkūrėjai įsitikinę, kad tinkamas pavyzdys ir bendravimas yra geriausias ugdymo principas, todėl stengiasi ugdyti dorą, gražų jaunimą.

Pagal Agnę Stankevičiūtę

2 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

TARP MUZIKOS IR FILOSOFIJOS

Elektroninę muziką kuriantis vilnietis Miša Skalskis dar nebaigė net vidurinės mokyklos, o jau cituoja filosofą Šopenhauerį ir yra pasižymėjęs tarptautinėse jaunųjų filosofų olimpiadose. „Tik nepadaryk iš manęs herojaus, esu paprastas paauglys, net nesu vertas, kad apie mane rašytų“, – vos susitikus sostinės Gedimino prospekte pats už akių užbėga aštuoniolikmetis Miša, „klubinėtojams“ geriau turbūt žinomas sceniniu *96wrlđ* vardu.

Muzikantas juokauja, kad visą gyvenimą blaškėsi tarp dviejų „didžiausių meilių“ – muzikos ir filosofijos. Maždaug devintoje klasėje jos abi Mišą ir aplankė. Abu vaikinuko tėvai – medikai, savo kelią siūlantys rinktis ir sūnui. Bet Miša jau tvirtai apsisprendęs – eis savo keliu ir rinksis muzikos studijas Nyderlanduose.

Vilniaus licėjuje besimokantis Miša knygas mėgo skaityti nuo mažens. Ir šiandien vaikinukas nė dienos nepraleidžia neperskaitęs bent 150 puslapių. Toks, kaip pats sako, „minimumas“. Pavasarį skaito daugiau, vasarą visą laiką suryja muzika, o vėliau – mokslai. Vilniaus pakraštyje gyvenantis vaikinukas skaito visur, kur tik gali, pirmiausia, aišku, autobuse pakeliui į mokyklą. Važiuoti tenka daugiau nei pusvalandį, tad Miša įsitaiso nuošalesnėje vietoje, kur mažiau šurmulio, ir spėja perskaityti kartais net po keletą skyrių.

Pažintį su filosofija Miša pradėjo dar būdamas devintoje klasėje, kai į rankas paėmė Evaldo Nekrašo „Filosofijos įvadą“. Tėvai filosofija nesidomėjo, ją jaunuolis atrado pats ir studijuoja savarankiškai. Už tai jau sulaukė ir įvertinimo – gavo pagyrimo raštą pernai vykusiame tarptautinėje olimpiadoje Oslė.

Mišos šeimoje – dar du vaikai. Brolis dvynys Ilja ir mažutė, vos trejų metų sesutė. Nors ir dvyniai, bet nuo brolio Miša skiriasi kaip diena ir naktis – tiek išvaizda, tiek būdu, pomėgiais. Ant nosies kabantys abitūros egzaminai Mišą verčia vis mažiau laiko skirti muzikai. Mokyti daug niekad nereikėjo, ypač gerai sekėsi matematika. „Esu tiksluokas“, – sako Miša, matematinės formules puikiai suderinantis su filosofija.

Pažintis su muzika prasidėjo vos penkerių metų, kai abu dvynukus tėvai nuvedė į „Ažuoliuką“. Mišos tėtis groja pianinu, pats mokėsi Balio Dvariono muzikos mokykloje. Miša taip pat pradėjo nuo pianino, vėliau dainavo chore.

Nors muzikos Miša jau mokosi beveik dvylika metų, geriausiai jaučiasi prie pianino. Tiesa, vaikinukas geba groti ir gitara, būgnais, o kelias natas galėtų išgauti beveik bet kokių kitu instrumentu, turinčiu stygas. Miša ir dabar yra muzikos grupės narys, kur, kaip pats sako, svarbiausia – groti gyvai. O pažintis su elektronine muzika prasidėjo paprastai – prieš trejus metus Miša tiesiog parsisiuntė iš interneto tam skirtą specialią programą. Iš pradžių knietėjo pabandyti, o vėliau ne juokais susidomėjo.

Nors kūrėjas dar visai neseniai sulaukė pilnametystės, muzikos pasaulyje jaunas nesijaučia. „Elektroniką šiandien kuria paaugliai“, – sako Miša. Naujausias Mišos sumanymas – filosofija paremtos muzikos kūrimas.

Pagal Akvilę Adomaitytę

3 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

LIETUVOS EŽERŲ PASLAPTYS

Neįsigilinus atrodo, kad Lietuvės ežerų ir upių dugną naršantys narai yra beviltiški keistuoliai. Tačiau ir mūsų ežeruose galima pamatyti gamtos stebuklą – pavyzdžiui, nuskendusį pušyną Didžiūosiuose Lakajuosė, aptikti senovinių ginklų.

Aistruolis naras Andrius Daniulaitis jau 7 metus žiemą vasarą neria po vandeniu, tyrinėja ežerų dugną ir kuria dokumentinį filmą. 39 metų Andrius Daniulaitis pagal profesiją – inžinierius, bet jo gyvenimo aistra yra nardyti. Vilnietis vertas pagarbos už patriotišką nusiteikimą naršyti mažai tyrinėtus Lietuvos ežerų ir upių dugnus.

Povandeninių žvalgų dėmesį labiausiai traukia Baltieji Lakajai. Ežero įžymybė – 20 metrų gylyje nuskendęs 17 metrų aukščio pušynas. Manoma, kad kadaise į ežerą nuslinko dalis pakrantės su visais medžiais. Narai šiame ežere atrado kanjonus, kurie, anot profesoriaus Kęstučio Kilkaus, susiformavo paskutinio ledynmečio metu. Kanjonai prasideda 24 metrų gylyje. „Toks dugnas yra įspūdingas uolienu darinys, atrodo, jog panirai ne į Lietuvės, o į Amerikos kalnų ežero dugną“, – įspūdziais dalijosi Andrius Daniulaitis. Panirus taip pat matyti iš dugno besiveržiančios povandeninės srovės, maitinančios mūsų ežerus.

Kitas slėpiningas ežeras – 50 metrų gylio Asvejà. Praėjusių metų rudenį čia buvo rasta XVI amžiaus pabaigos Saksònijos gvardiečių muškieta* ir rapyra**. Šiàurės Aukštaitijos ežeruose aptinkama net 1,5 tūkstančio metų senumo luotų – primityvių, iš medžio skobtų laivų.

Pasak Andriaus Daniulaičio, beveik kiekvienas didesnis Lietuvos ežeras apaugęs legendomis apie paskendusias pilis, statines su auksu ir jaučio dydžio žuvis. Ežerų tyrinėtojams pilių ir aukso kol kas nepavyko aptikti, bet rasta senovinių tiltų liekanų Platelių ir Asvejos ežeruose, senoviniai puodai Nevėžio upėje ties Raudondvariu – irgi įdomūs Lietuvos „vandenų civilizacijos“ istorijos liudytojai.

Nors Lietuvos ežerai mažiau pavojingi nei pietų jūros, vis tik atsargumas nekenkia. Daugiausiai jo reikia nardant žiemą. Andrius Daniulaitis paaiškino, jog plaukioti palei ežero dugną narams yra pats įdomumas. „Vasarą daugelio Lietuvos ežerų vanduo neskaidrus, blogai matyti. O žiemą jis tarsi krištolas. Tik labai svarbu, kad atsimitum, kur yra eketė. Nes jei pasiklysi po ledu ir baigsis deguonies atsargos, tai bus paskutinis panirimas“, – perspėjo Andrius Daniulaitis.

Narams dažnai trukdo brakonieriai, primėtę į vandenį tinklą. Ypač pavojingi kiniški valo tinkleliai – jie blogai matomi vandenyje, todėl nardytojais į juos lengvai įsipainioja. Tiesa, išsipainioti iš jų nesunku, bet Andriui Daniulaičiui gaila beprasmiškai pražudytų žuvų.

Ežerus, deja, niokoja ne tik brakonieriai, bet ir miestų gyventojai – būna, kad primėto šiukšlių, net padangų, automobilių detalių, senų baldų. Liūdniausias vaizdas – Gálvės ežeras Tràkuose. Nuo tilto matyti dugne nuskandinta geležinė lova, vaikiški vežimėliai ir įvairūs gelžgaliai.

Andrius Daniulaitis su bendraminčiais kurdami dokumentinį filmą stengsis parodyti Lietuvos ežerų grožį, papasakoti apie slėpiningą, mažai pažįstamą mūsų vandenų pasaulį.

Pagal Artūrą Jančį

* Muškieta – dagtinis šautuvas.

** Rapyra – duriamasis ginklas.

4 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. *Pasakykite teksto temą.*
2. *Papasakokite, kas rašoma tekste.*
3. *Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.*

GĖLYNAI – KAČIŲ NAMAI

Iš kažkur išneria juoda katė. Dar viena, ir dar. Pasirodo ir pora rainų. Baltai apsilvilkęs vyras vaikšto kaip karalius tarp išpuoselėtų gėlynų su dubenėliais, o juodos katės trinasi aplink jo kojas. Tai – 62 metų vilnietis Stanislovas Višnevskis, Viršuliškių daugiabučio kieme įkūręs tikrą benamių kačių rojų.

Tai, kas kaimynams ir praeiviams yra aplinką puošiantys krūmai ir gėlynai, katėms yra užuovėją ir šilumą teikiantys namai. Stanislovo specialiai pagamintos ir apšiltintos dėžės paslėptos giliai krūmuose, įkastos į žemę. Šie lenktos formos urvai su guoliu skirti katėms pasislėpti. Iš išorės jų nesimato.

Iš šalia stovinčių dvylikaaukščių langų atsiveria įspūdingas kiemo vaizdas – vešlių krūmų kupstai, apjuosti oranžinių ir melsvų gėlių eilėmis. Kad tas grožis turi ir kitokią paskirtį, išduoda nebent šalia sukalta tvarkinga dėžutė su smėliu – kačių tualetas.

Dauguma kaimynų negali atsidžiaugti. „Anksčiau čia buvo šiukšlynas, šlaistydavosi girti ir butelių primėtydavo, net praeiti būdavo baisu. O dabar šito pono sutvarkyta aplinka mes negalime atsigrožėti“, – sako pro šalį ėjusi ir pasižiūrėti į kates stabtelėjusi kaimyniniame name gyvenanti moteris.

Stanislovas ne tik Viršuliškių benamius iš kiemo išgyvendino ir gėlių prisodino. Jis nuolatos kieme šienauja žolę – ne tik dėl grožio, bet ir dėl globojamų kačių sveikatos, kad aukštoje žolėje nesiveistų erkės. Šeria kates visada toje pačioje vietoje, nepalieka maisto likučių, tiktai indelius su vandeniu, tad ir musės nesiveisia.

Visos Stanislovo katės – jų „ūkyje“ šiuo metu 21 – pažymėtos, kad jų negaudytų benamių gyvūnų sanitarinė tarnyba „Grinda“. Rūpintis katėmis padeda ir kai kurios organizacijos: skiria vaistų, kartais duoda konservų, sauso maisto. Maisto kartais padovanoja ir geri žmonės. Tačiau dažniausiai tenka pirkti pačiam. Stanislovas labai laukia bet kokios paramos savo globotinėms, nes vienam išlaikyti visą „ūkį“ nelengva.

Stanislovo katės svetimų nepriima ir aršiai gina savo teritoriją nuo įsibrovėlių. Net ir norėdamas, jis negalėtų priimti į savo kiemą globoti dar vienos katės – gauja ją išvytų. Tiesa, vienas naujokas, kurį Stanislovas dar visai mažylį pakėlė nuo asfalto, kad mašinos nesuvažinėtų, vis dėlto buvo priimtas – tai įvyko prieš trejus metus. Globėjas galvoja, kad katės priėmė naujoką galbūt dėl to, kad jis buvo mažas.

Rūpintis benamėmis savo kiemo katėmis Stanislovas pradėjo prieš ketverius metus, nors kates myli visą gyvenimą. Ypatingą ryšį su katėmis sakosi pajutęs po išgyventos klinikinės mirties. Stanislovas pasakoja, kad tada susapnavo trikampį, kurio kampuose tupi trys katės. „Ar Dievas mane išgelbėjo, ar gydytojai, ar katės – nežinau“, – svarsto sunkią stuburo traumą patyręs vyras.

Kad dauguma jo globojamų kačių juodos spalvos, Stanislovas nesureikšmina. „Jos suteikia geros energijos“, – sako jis, šaipydamasis iš prietarų, kad juodos katės neša nelaimę.

Pagal Jurgitą Noreikienę

5 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

DARŽELIO AUKLĖTOJAS – VYRAS

Ikimokyklinio ugdymo pedagogas – retas reiškinys Lietuvoje, bet būtent pedagogų vyrų šalies mokyklose trūksta labiausiai. Mokslininkai įsitikinę: mokyklose matyti skirtingų lyčių pedagogus ne tik gražu, bet ir būtina, nes taip laužomi įsišakniję stereotipai* – esą, tik moterys gali būti pedagogėmis, be to, vaikai tokiais pavyzdžiais mokomi neskirstyti darbų į moteriškus ir vyriškus.

Karalienės Mortos mokyklos ikimokyklinio ugdymo mokytojo Donato Kubiliaus tvirtinimu, prieš keletą metų išgirdę apie jo profesiją daugelis nustebdavo, dar dažniau pasišaipydavo. Tiesa, iš vienos Vilniaus ikimokyklinio ugdymo įstaigos jam teko išeiti savo noru vos po kelių mėnesių darbo joje, nes mokytojų požiūris į jį ir atmosfera darželyje glumino.

„Vaikai reaguoja paprasčiau, jiems didelio skirtumo nėra, kas mokytojas. Svarbiausia jiems, kad su jais gerai elgtųsi, gražiai bendrautų, žaistų ir juos suprastų. Vaikui tai svarbiausia. Man labai svarbu, kad vaikai mane myli. Matau, kad jie mano darbu patenkinti. Kai išeinu į lauką, jie mane kviečia, sutinka, apsikabina – man tai svarbiausias rodiklis, kad gerai dirbu“, – pasakojo jis.

25 metų vaikiną pedagogo išsilavinimą įgijo Belgijoje, būtent ten pažino kitokį, lietuviams gal kiek neįprastą požiūrį į vaikų ugdymą: „Pamačiau, kaip ugdomi vaikai ten ir kaip jie turėtų būti ugdomi Lietuvoje. Labai norėjau Lietuvoje dirbti taip, kaip dirba belgai.“ Dabar Donatas labai džiaugiasi suradęs „Vaikystės sodą“, kuriame gali tobulėti ir dirbti, kaip įsivaizdavo.

Edukologė, ikimokyklinių įstaigų tinklo „Vaikystės sodas“ įkūrėja Austėja Landsbergienė teigia, kad pagarbą įvairovei reikia skiepyti nuo vaikystės. Moteris savo darbe taiko emocinio intelekto ugdymo programas, kurios vaikams padeda susipažinti su pasaulio įvairiapusiškumu ir vengti išankstinių stereotipų.

„Visi pamatai dedami dar vaikystėje. Suaugusiojo pavyzdys ir pokalbis su vaiku – efektyviausias būdas atžalai diegti vertybes. Ikimokyklinio ir pradinės mokyklos amžiaus vaikui suaugęs žmogus vis dar autoritetas. Tai žmogus, kurį jis gerbia ir pasitiki. Vaikas nuoširdžiai tiki tuo, kas jam sakoma, myli ir džiaugiasi dėmesiu, todėl vaikystė – tinkamiausias laikas perduoti savo gerą patirtį vaikams ir skiepyti vertybes“, – kalbėjo Austėja Landsbergienė.

Moters įsitikinimu, vaikams reikia paaiškinti aplinkinį pasaulį jiems suprantama kalba. Edukologės teigimu, Lietuvoje daug diskutuojama apie lyčių stereotipus, tačiau jie įsišakniję net ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Visuomet kalbama, ką mergaitės privalo ir gali daryti, ko joms nevalia imtis, tačiau nesusimąstoma, kad tokiu būdu nuo mažens formuojami stereotipai. Austėjos Landsbergienės įsitikinimu, išradėjų, mokslininkų, menininkų, žinančių, ko jie nori, neturėsime vaikus ugdydami stereotipų kupinoje aplinkoje. Taigi, atsiliksim nuo tų tautų ir valstybių, kurios atsižvelgia į individualius vaikų gebėjimus. Jei mergaitė domisi chemija ar fizika, galbūt turėsime naująjį Albertą Einšteiną, ir visai nesvarbu, ar tai mergaitė, ar berniukas. Svarbu pačių vaikų gebėjimai.

Pagal Vytautą Valentinavičių

*Stereotipas – netinkamas pavyzdys, kurio griebiamasi negalvojant, šablonas, trafaretas.

6 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

VILNIUJE – DAUGYBĖ NEMATOMŲ SKULPTŪRŲ

Nepastebimų skulptūrų sostinėje yra labai daug, o mes dažniausiai gerai pažįstame tik tas, kurios yra centrinėse miesto aikštėse, šalia pagrindinių gatvių. „Pamėginę pasivaikštinėti po Vilniaus senamiesčio kiemus, atrastume nematytų dalykų“, – LRT radijo laidai „Ryto garsai“ teigia meno kritikė Jolanta Marcišauskytė-Jurašienė.

„Daugybės sostinės gatvelėse ir kiemuose esančių skulptūrų praeivio akis tiesiog nepastebi, todėl prarandama galimybė sužinoti galybę įdomių istorijų“, – tvirtina meno kritikė, netrukus išleisianti knygą „Vilniaus skulptūrų kelias“, pristatysiančią 109 tokius neatrastus meno kūrinius.

Pasak autorės, žmogus, vaikščiodamas mieste, net ir atradęs nematytą skulptūrą, negali žinoti, koks kūrinys stovi jam prieš akis: prie daugelio jų nėra lentelių, nurodančių pavadinimą ar autorystę. Be to, visuomenėje stinga ir diskusijų apie meno pristatymo formas viešosiose erdvėse. „Gaila, tačiau visi sprendimai priklauso nuo to, kas valdo mūsų miestą, bet ne nuo miestiečių. O juk jie čia gyvena ir turi savo nuomonę, kuri kartais gali būti labai įdomi“, – apgailestauja J. Marcišauskytė-Jurašienė.

Meno kritikės leidžiamos knygos misija – papasakoti kiekvienos skulptūros atsiradimo istoriją, parodyti naują pažįstamo miesto rakursą*. „Šiuo metu labai populiarios alternatyvios ekskursijos po miestus. Žmonės susitelkia ir stengiasi aplankyti vietas, kuriose paprastai nesilanko. „Vilniaus skulptūrų kelias“ siūlo būtent tokią ekskursiją po sostinę“, – sako J. Marcišauskytė-Jurašienė.

Knygos „Vilniaus skulptūrų kelias“ autorė supažindina su sunkiai pastebimomis sostinės skulptūromis. Pažintį pradeda nuo Konstitucijos prospekte esančios, tačiau mažai kam matomos Mindaugo Navako skulptūros „Fantastinis kūrinys“. Meno kritikė pasakoja, jog laikais, kai ši skulptūra atsirado, jos kontekstas, aplinka buvo visiškai kitokie. Dešiniojoje Neriės krantinėje kilo pastatai, formavosi Vilniaus senamiesčio ir centro tęsinys. „Mistinis padaras grifonas** šioje skulptūroje buvo pasirinktas neatsitiktinai. Tai – Aušros vartų motyvai, kuriuose buvo pavaizduoti grifonai, nešantys Lietuvės herbą. Kadangi skulptūra iškilo sovietmečiu, kai tokia su patriotizmu ir nacionaline tapatybe susijusio objekto citata būtų buvusi pasmerkta, tad autorius pristatė ją tiesiog kaip dekoratyvinį akcentą“, – pasakoja J. Marcišauskytė-Jurašienė.

Sostinėje, Higienos instituto kieme, galima atrasti skulptūrą, skirtą vokiečių kilmės medicinos daktarui Jozefui Frankui, prisidėjusiam prie miesto kultūrinio ir medicinos gyvenimo raidos XX amžiaus pradžioje. Vilniuje yra ir paminklas „Kampas“, skirtas Nyderlandų konsului Janui Zvartendeikiui, išgelbėjusiam 2300 žydų. Anot pašnekovės, verta paminėti prie Šv. Mikalojaus bažnyčios esančią skulptūrą, skirtą Kristupui Čibirui, už lietuvių kovojusiam kunigui, skulptūroje vaizduojamam kaip Šv. Kristoforas.

J. Marcišauskytės-Jurašienės teigimu, skulptūros niekuomet nėra statiškos, nes visuomet yra susijusios su pastatymo laikotarpio socialiniu, politiniu ir kultūriniu kontekstu: „Juk paminklai griūva pirmieji, kuomet keičiasi valdžios. Skulptūros atskleidžia laikotarpio idėjas, temas ir aktualijas. Be abejo, ir asmeninius autoriaus išgyvenimus. Tad skulptūros, jei nepatingėsi į jas pažiūrėti atidžiau, gali apie daug ką prabilti.“

Pagal Simoną Bendžių

* Rakursas – perspektyvinis vaizduojamojo daikto keitimas.

** Grifonas – fantastinė būtybė keleto senovės kultūrų mitologijoje.

7 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

LIETUVÀ SENOSE FOTOGRAFIJOSE

Jau keleri metai daug kalbame apie mūsų kultūros paveldo skaitmeninimą ir kėlimą į interneto erdves. Taip visuomenei po truputį veriasi Atminties ir Paveldo institucijų fonduose ir archyvuose sukauptos vertybės, kurios iki šiol buvo pasiekiamos nedaugeliui. Šį kartą žurnalas „Liaudies kultūra“ pristato istorinei fotografijai skirtą projektą „Lietuvà senose fotografijose“ socialiniame tinkle „Facebook“.

Tai kelių entuziastų, kuriuos vienija domėjimasis krašto istorija ir meilė savo miestams, sukurta internetinė paskyra. Ši paskyra kiekvienam iš mūsų suteikia galimybę dosniai dalytis savo šeimos, giminės fotoarchyvais, susipažinti su kitų žmonių, šeimų istorinėmis fotografijomis. 2009 metų pabaigoje startavęs puslapis šiuo metu turi jau per 64 000 draugų. Jo naujienas stebi visame pasaulyje pasklidę lietuviai. Vieni dalijasi fotografijomis, kiti – savo įspūdžiais arba pastabomis, padedančiomis atpažinti užfiksuotus vaizdus ir veidus. Šiuo metu skelbiama jau apie 16 000 skaitmeninių vaizdų, suskirstytų pagal vietas, – nuo didžiųjų Lietuvos miestų iki miestelių ir kaimų. Įspūdingi ir teminiai albumai: „Žmonės iki 1945 metų“, „Tremtis“, „Partizanai“ ir kiti.

Puslapio „Lietuvà senose fotografijose“ įkūrėjo Leono Vilčiausko žodžiais, idėja sukurti tokią paskyrą kilo labai paprastai: „Radau internete keletą senų nuotraukų iš savo gyvenamų apylinkių ir norėjosi jų pamatyti daugiau, taigi sumaniau sukurti grupę socialiniame tinkle, tikėdamasis, kad ir kitiems žmonėms bus įdomu pamatyti, kaip atrodė jų kaimas, miestelis ar miestas praeityje. Paprašiau svetainės lankytojų, kad jie pasidalytų savomis fotografijomis.“

Šis puslapis vertinamas ne tik senųjų fotografijų ir istorijos mylėtojų – 2012 metais jis pripažintas geriausiu metų edukaciniu projektu internete.

Paskyros „Lietuvà senose fotografijose“ administratorius Jonas Keturka prisimena, kad iš pradžių prisijungti prie sumanyto projekto teko atkakliai raginti draugus ir pažįstamus. Maždaug po pusmečio lankytojų pradėjo daugėti.

Žinoma, visiems įdomiausios XX amžiaus pirmosios pusės fotografijos. Jose atsispindi mūsų senolių kasdienybė, jos primena, iš kur mes atėjome ir kaip keitėsi ne tik miestų gatvės, bet ir žmonių veidai. Labai populiarios „dvigubos“ fotografijos, fiksuojančios vieną ar kitą vietovę praeityje ir dabar. Vienas aktyviausių „dvigubų“ fotografijų kūrėjų Rolandas Laurutavičius pildo Šiaulių albumą: susiranda mieste vietą, užfiksuotą senoje fotografijoje, ir nufotografuoja ją šiandien. Kartu sudėtos šios nuotraukos atspindi, kaip laiko tėkmė keitė miestą, kas liko nepakitę. Nepailstantis pagalbininkas – Laimonas Umbrasas iš Utenės, įdomių fotografijų atrandantis interneto platybėse.

Puslapiu „Lietuvà senose fotografijose“ grožisi žmonės iš daugiau nei dvidešimties šalių: Anglijos, JAV, Rusijos, Ispanijos, Australijos ir kitų. Dažniausiai – išeiviai, palikę mūsų kraštą prieš daugelį metų. Jau kelios jų kartos gyvena svetur, bet vis dar jaučia ryšį su Lietuva. Projekto organizatoriai sulaukia daug paskatinamųjų žodžių, pagyrų net iš lietuviškai nebekalbančių lietuvių. Tad stengiasi dar labiau šį projektą plėtoti.

Iš spaudos

8 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. *Pasakykite teksto temą.*
2. *Papasakokite, kas rašoma tekste.*
3. *Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.*

BIRŠTONO VALDŽIA – MOKINIŲ RANKOSE

Spalio 10 d. Birštono savivaldybėje minint Vietos savivaldos dieną įvyko renginys „Birštono valdžia – jaunimo rankose“. Jau ne pirmus metus Vietos savivaldos dienos proga savivaldybės merės Nijolės Dirgičienės iniciatyva organizuojama atvirų durų diena. Kviečiama iš arčiau pažvelgti į savivaldos institucijose dirbančių tarnautojų veiklą, padiskutuoti rūpimais klausimais.

Šiomet renginys prasidėjo savivaldybės didžiojoje salėje. Prie apskrito stalo susėdo Tarybos nariai ir Birštono gimnazijos mokiniai. Posėdžio pradžią paskelbė ir visiems susirinkusiems sveikinimo žodį tarė savivaldybės merė. Vėliau visus renginio dalyvius sveikino gimnazijos direktorius Alvydas Urbanavičius. Jis pasidžiaugė šia gražia tradicija ir teigė, jog po kelerių metų būtent šios dienos renginyje dalyvaujantys Birštono gimnazijos mokiniai bus tie žmonės, kurie geriausiai atstovaus Birštono kurortui ir galbūt dirbs savivaldybėje. Savivaldos dienos proga susirinkusiuosius sveikino ir gimnazistai. Tiesa, jie ne kalbėjo, o dovanojo Sauliaus Mykolaičio dainą „Matrica“.

Merė supažindino gimnazistus su savivaldybės, tarybos darbo specifika, svarbiausiais savivaldybės įgyvendintais ir šiuo metu vykdomais projektais. Vėliau vyko bendra tarybos narių ir gimnazistų diskusija. Mokiniai domėjosi, kokios jaunimo perspektyvos gauti darbą Birštone, klausinėjo, kada bus įsteigtas jaunimo laisvalaikio centras, ar turės darbo gamtos mokslų, informacinių technologijų specialistai Birštone, ar jų miestas išlaikys savitumą. Į visus jaunųjų birštoniečių klausimus buvo atsakyta. Klausimų pateikė ir tarybos nariai. Paklausti, kodėl jaunimui gera gyventi Birštone, mokiniai teigė, jog jų mieste jauku, kurortas yra nedidelis, gražus, labai saugus, atvykusiam gyventi žmogui čia lengva prisitaikyti, nes vietiniai draugiški ir malonūs.

Pasibaigus tarybos posėdžiui, gimnazistai susipažino su savivaldybės mero, mero pavaduotojo, administracijos direktoriaus darbu, administracijos skyrių vedėjų, darbuotojų veikla, Birštono seniūnijos, viešosios bibliotekos, kultūros, sporto centro, kitų savivaldybės įstaigų darbuotojų pareigomis, kasdieniu darbu. Jaunuoliai, kurie popietę leido su administracijos skyrių vedėjais, buvo pakviesti ir į merės surengtą pasitarimą. Jame su skyrių vedėjais kalbėjosi aktualiomis investicijų, švietimo, kultūros temomis, diskutavo.

Renginio pabaigoje buvo aptariami visos dienos įspūdžiai. Savo nuomonę apie popietę, praleistą su administracijos atstovais, įstaigų vadovais, išsakė visi gimnazistai. Dauguma jų teigė, jog buvo labai naudinga iš arti pamatyti, kaip dirba valstybės tarnautojai, suprasti jų atsakomybę. Mokiniai susimąstė apie savo ateities planus, profesijos pasirinkimo, darbo savivaldos institucijose galimybes, džiaugėsi, kad galėjo diskutuoti, drąsiai išsakyti savo nuomonę, pasidalyti idėjomis, mintimis. Su savivaldybės mere darbo popietę praleidęs gimnazistas Rytis Švetkauskas teigė: „Man jau nebekils klausimų, ką veikia savivaldybės meras. Šias pareigas einantis žmogus turi itin daug įsipareigojimų, jis privalo nuolatos domėtis įvairiomis sritimis, dalyvauti susitikimuose, posėdžiuose, spręsti daug problemų. Ši diena buvo labai naudinga, nes mokykloje apie daug ką gauname teorinių žinių, o čia iš arti pamatėme, kaip dirbama.“

Pagal Rimantę Kurkauskaitę

9 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

SPORTAS – SVEIKATA

Sveikata – unikali vertybė, gamtos dovanota žmogui. Vokiečių filosofas Artūras Šopenhaueris yra pasakęs, kad „sveikata taip pranoksta visas kitas gyvenimo vertybes, kad visai sveikas skurdžius laimingesnis už ligotą karalių“.

Deja, reikia pripažinti, kad šiais laikais vaikai ir jaunuoliai per mažai juda: jie daug mieliau leidžia laisvalaikį prie kompiuterio ar televizoriaus, nei sportuoja, žaidžia su bendraamžiais kieme ar kitaip išlieja susikaupusią energiją.

Dėl nepakankamo fizinio aktyvumo mokiniams sunkiau sekasi susikaupti, didėja rizika susirgti įvairiomis ligomis. Jaunosios kartos požiūriui į sveikatą ir sportą didelę įtaką turi tėvai. Kėdainių „Aušros“ sveikatinimo ir sporto pagrindinės mokyklos mokiniai nusprendė išjudinti visus gimtojo miesto gyventojus ir pasiūlė jiems įvairių sporto renginių.

„Kaip rodo mokinių atlikta apklausa, daugelis kėdainiečių domisi sveika gyvensena, tačiau retas laikosi pagrindinių jos principų. Jie įsitikinę, kad norint sveikai gyventi, būtina sportuoti, sveikai maitintis ir neturėti žalingų įpročių“, – sako Erika Lavrukėnienė, „Aušros“ sveikatinimo ir sporto pagrindinės mokyklos anglų kalbos mokytoja. Anot pedagogės, dalis kėdainiečių mano, kad sportas – per brangus malonumas, todėl jo atsisako. Norėdami išspręsti šią problemą, jaunuoliai sugalvojo rengti nemokamas tinklinio treniruotes. Nuo vasario mėnesio kiekvieną savaitę mokiniai, jų tėvai, mokytojai skuba į mokyklos sporto salę ir gerina šio komandinio žaidimo įgūdžius.

„Visą laiką skatinome mokinius daugiau judėti ir sveikiau gyventi. Prisijungę prie projekto „Kuriame Respubliką“ savo veiklas gerokai išplėtėme ne tik mokyklos viduje, bet ir už jos sienų“, – pasakoja Lavrukėnienė.

Mokiniai lankėsi Kėdainių vaikų globos namuose „Saulutė“ ir su jų auklėtiniais diskutavo apie sveiką gyvenimo būdą, sportą, išbandė įvairius mankštos pratimus. Vasarą nuvykę į Pālangą surengė kelias akcijas, kuriomis siekė atkreipti praeivių dėmesį į sporto svarbą. Tačiau didžiausio visų dėmesio sulaukė „Aušros“ sveikatinimo ir sporto pagrindinės mokyklos olimpinės žaidynės. Į jas sugužėjo gausus būrys garbingų svečių: šiuolaikinės penkiakovės olimpietis Edvinas Krungolcas, Lietuvos olimpinės akademijos direktorė Jūratė Vainilaitienė, Lietuvos plaukimo federacijos generalinis sekretorius Mindaugas Špokas ir direktorius Emilis Vaitkaitis, Lietuvos sporto muziejaus direktorius Pranas Majauskas ir kiti. Sportininkai ir sporto mylėtojai išbandė savo jėgas plaukimo, 50 ir 100 metrų bėgimo, virvės traukimo, šuolio į tolį iš vietos, smiginio rungtyse. Nekovojo dėl medalių dalyvavo piešinių konkurse „Olimpinės žaidynės“ ar kūrė nuotaikingą šokį.

„Siekėme, kad kuo daugiau jaunuolių bent trumpam pakiltų nuo kompiuterių ir suvoktų, kad praleisti laisvalaikį galima gerokai prasmingiau, – sako „Aušros“ sveikatinimo ir sporto pagrindinės mokyklos septintos klasės mokinė Toma Martinkutė. – Sportas padeda atsipalaiduoti, stiprina sveikatą, ugdo ištvermę. Jei išbandysite įvairias sporto rūšis, greičiausiai, rasite tą, kuri patiks.“

Mokiniai žada tęsti pradėtus darbus ir tikisi ateityje sporto užsiėmimuose, renginiuose sulaukti dar daugiau kėdainiečių.

Iš spaudos

10 bilietas

Užduotis. Perskaitykite tekstą ir apžvelkite jį pagal planą (apie 5 min.). Atsakykite į mokytojo klausimus (apie 5 min.).

Planas

1. Pasakykite teksto temą.
2. Papasakokite, kas rašoma tekste.
3. Pasakykite savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus ir ją pagrįskite.

ŽEMAITUKAIS* – NORS Į PASAULIO KRAŠTĄ

Istorinių žygių žirgais Vytauto Didžiojo keliais iki Juodósios jūros ir valdovų Barbaros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto meilės keliu iki Krókuvos sumanytojai ruošiasi įgyvendinti dar vieną idėją: keturkinkėmis pašto karietomis pakartoti istorinį pašto traktą Sankt Peterbúrgas–Kaūnas–Váršuva.

Keturių stambiųjų žemaitukų tempiama Lénkijoje gaminta karieta jau įveikė bandomąją kelio atkarpą – apie pusšimtį kilometrų iš Pakróujo į Ruñdalę Látvijoje.

Traktas – senovinis kelias, kuriuo anksčiau važinėjo ne automobiliai, o žirgų tempiamos karios ir vežimai. Ankstesnių istorinių žygių idėjinis vadas Giedrius Klimkevičius pastaruoju metu ruošiasi pakartoti pašto traktą iš Sankt Peterbúrgo į Váršuvą. Dvi žemaitukų tempiamos keturkinkės karios leistos į 1200 km žygį turėtų 2014 metų pavasarį. Kol kas įvyko tik bandomoji kelionė.

Sergejaus Feoktistovo valdoma keturkinkė sėkmingai įveikė pirmąją kelio atkarpą, nors ir nebuvo lengva. Bromas, Šustras, Bosas ir Nevis – stambieji žemaitukai – treniruojasi kasdien. „Kelyje iš Pakróujo į Ruñdalę išryškėjo kai kurios smulkmenos, kurias iki tikrojo žygio pavasarį tikrai ištaisysime. Be to, sužinojome karios technines galimybes“, – karieta įveikęs pirmąją penkiasdešimties kilometrų atkarpą sakė Feoktistovas.

Bandomasis žygis prasidėjo prie Pakróujo dvaro. Feoktistovas šypsodamasis apžiūrinėjo dar nevažinėtą ryškiai geltoną karietą, tik prieš keletą dienų atkeliavusią iš Lénkijos. „Fotografuokite dabar, nes vėliau ji nebebus tokia graži“, – juokėsi vadeliotojas**.

Netrukus prie karios ėmė trypti žemaitukai, į Pakróojį iš Vılniaus atkeliavę dar išvakarėse. Juos pakinkyti truko mažiau nei pusvalandį. Karietai pajudėjus dvaro vartų link, paskui ją leidosi ir du raiteliai – Giedrius Klimkevičius su stambiaja žemaituke Bomba ir kitas abiejų istorinių žygių dalyvis Antanas Narmontas su Kaktusu. Kartu keliavo ir garsiausiu Lietuvos šunimi vadinamas Alšis – buvęs benamis, Baltarusijoje savanoriškai prisidėjęs prie Juodósios jūros link traukiančių raitelių ir tapęs jų draugu bei globotiniu.

Žirgų traukiama karieta sulaukė nemažai dėmesio. Pakelės kaimų gyventojai stebėjosi išvydę neįprastą reginį, o pusiaukelėje, Žygáičiuose, keliautojai buvo sveikinami net su lauknešėliais.

Už Žygáičių prasidėjo žygeivių vargai. Žemaitukai kiek pailso, be to, iki tol karietą jiems teko traukti asfaltu, o nuo Žygáičių – pažliugusiu žvyrkeliu. Tačiau po šešių valandų žemaitukai pasiekė Ruñdalės pilį – XVIII amžiuje pagrindinę vietos grafų ir užsienio aukštuomenės rezidenciją, garsėjusią daugybe meilės istorijų.

Keliautojus prie pilies pasitiko teatralizuota procesija – senovės didikų drabužiais vilkinčios moterys ir vyrai. Žygeiviai šeiminkams pristatė paštą iš Lietuvos, primindami tikrąją karios paskirtį. Juk XIX amžiuje tokiomis karietomis buvo gabenamas paštas. Latviai atvykėlius apibėrė dovanomis.

„Ši kelionė – gerokai sunkesnė nei ankstesnė, – tvirtino G. Klimkevičius. – Joti lengviau nei valdyti keturkinkę. Džiaugiuosi, kad įveikėme pirmąją atkarpą. Iki pavasario dar turime laiko, todėl išspręsimė kai kuriuos nesklandumus ir pakartosime senąjį pašto traktą.“

Pagal Eglę Šilinskaitę

*Žemaitukas – žemaitijoje susidariusios veislės nedidelis patvarus arklys.

**Vadeliotojas – vadelėmis arklį valdantis asmuo.

